

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ نماز؛ اذان و اقامه

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: محسن جعفرزاده

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۳

گفتن اذان و اقامه قبل از کدام نمازها واجب است؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۰/۱۹

اذان و اقامه برای نماز فرادا واجب نیست؛ چراکه برای آن تشریع نشده، بلکه برای نماز جماعت تشریع شده است و این از فقرات «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ»؛ «بشتابید به سوی نماز»، «حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ»؛ «بشتابید به سوی رستگاری» و «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ»؛ «بشتابید به سوی بهترین عمل» که دعوت دیگران به سوی نماز است دانسته می‌شود، ولی برای نماز جماعت واجب است و این از سخن خداوند دانسته می‌شود که فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾^۱؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! هرگاه برای نماز در روز جمعه ندا داده می‌شود، به سوی ذکر خداوند بشتابید و خرید و فروش را رها کنید»؛ با توجه به اینکه آمدن به نماز جمعه را منوط به ندا داده شدن برای آن دانسته، در حالی که آمدن به نماز جمعه مسلماً واجب است و با این وصف، ندا داده شدن برای آن نیز واجب محسوب می‌شود و نماز جماعت از حیث وجوب مانند نماز جمعه است و تبعاً مانند آن به ندا نیاز دارد؛ چنانکه فرموده است: ﴿وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾^۲؛ «و هرگاه به سوی نماز (جماعت) ندا می‌دهید، آن را به سخره و بازی می‌گیرند، این از آن روست که آنان قومی هستند که تعقل نمی‌کنند»؛ خصوصاً با توجه به اینکه ندا دادن به سوی نماز جماعت، مصداق فرا خواندن به سوی خیر و امر کردن به معروف است و خداوند فرموده است:

۱. الجمعة / ۹

۲. المائدة / ۵۸

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾؛
 «و باید از شما گروهی باشند که به سوی خیر فرا می خوانند و به معروف امر و از منکر نهی می کنند و آنان همانا رستگارانند» و با این وصف، ترک اذان و اقامه پیش از نماز جماعت جایز نیست، هر چند بنا بر اظهر موجب بطلان آن نمی شود؛ چراکه اذان و اقامه شرط یا جزء آن نیست، بلکه واجبی جداگانه مبتنی بر دلیلی مستقل است.

آری، هرگاه نماز جماعت در مسجد یا مکانی عمومی نباشد، بلکه در خانه یا مکانی خصوصی باشد، اذان گفتن واجب نیست؛ چراکه در به روی مردم بسته است و فرا خواندن آنان به سوی نماز جماعت معنا ندارد، مگر اینکه برخی از اهل خانه یا مکان خصوصی غافل باشند؛ چراکه در این صورت، اذان گفتن برای آنان ضرورت دارد و این معنای روایتی از اهل بیت است که در آن آمده است: «إِذَا كَانَ الْقَوْمُ لَا يَنْتَظِرُونَ أَحَدًا اكْتَفَوْا بِإِقَامَةٍ وَاحِدَةٍ»؛^۱ «هرگاه قوم منتظر کسی نباشند، به یک اقامه اکتفا می کنند» و فرق اقامه با اذان در این است که اقامه برای حاضران گفته می شود و اذان برای غایبان. از این رو، هرگاه غایبی وجود نداشته باشد یا نتواند حاضر شود، اذان ضرورتی ندارد، ولی اقامه برای حاضران ضروری است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمَنْصُورَ عَنِ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ، فَقَالَ: هُمَا وَاجِبَانِ لِلْجَمَاعَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونُوا فِي مَكَانٍ لَا يَحْضُرُهُ غَائِبٌ، فَإِنْ كَانُوا فِي مَكَانٍ لَا يَحْضُرُهُ غَائِبٌ، فَإِنَّمَا يَكْفِيهِمُ الْإِقَامَةُ، لِأَنَّ الْأَذَانَ وَضَعَ لِلْغَائِبِينَ»؛^۲ «از منصور درباره ی اذان و اقامه پرسیدم، پس فرمود: آن دو برای جماعت واجب است، مگر اینکه در جایی باشند که غایبی در آن حاضر نمی شود، پس اگر در جایی باشند که غایبی در آن حاضر نمی شود، اقامه برایشان کافی است؛ چراکه اذان برای غایبان وضع شده است».

با این حال، گفتن اذان و اقامه پیش از نماز فرادا اشکالی ندارد، بلکه مستحب است؛ خصوصاً اقامه که ترک آن پیش از نماز فرادا کراهت دارد؛ چراکه اگر انسانی حاضر نیست، فرشتگان حاضر هستند و می توانند به مؤمن اقتدا کنند؛ چنانکه در روایتی از رسول خدا صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ و آلِهِ و سَلَّمَ آمده است: «فَإِنْ أَقَامَ صَلَّی مَعَهُ مَلَكَاهُ وَإِنْ أَدَّنَ وَأَقَامَ صَلَّی خَلْفَهُ مِنْ جُنُودِ اللّٰهِ مَا لَا يُرَى طَرَفَاهُ»؛^۳ «پس اگر اقامه گوید، دو فرشته اش با او به نماز می ایستند و اگر اذان و اقامه گوید، پشت سرش صفی از لشکریان خداوند به نماز می ایستند که دو طرف آن دیده نمی شود» و در روایتی از اهل بیت علیهم السلام آمده است: «إِنَّكَ إِذَا أَدَّنْتَ وَأَقَمْتَ صَلَّی خَلْفَكَ صَفَّانِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ

۱. آل عمران/ ۱۰۴

۲. تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۲، ص ۵۰

۳. مصنف عبد الرزاق، ج ۱، ص ۵۱۰؛ المعجم الكبير للطبرانی، ج ۶، ص ۲۴۹

وَإِنْ أَقَمْتَ إِقَامَةً بَعْدَ أَذَانٍ صَلَّى خَلْفَكَ صَفٌّ وَاحِدٌ؛ «تو اگر اذان و اقامه گویی، پشت سرت دو صف از فرشتگان به نماز می ایستند و اگر اقامه گویی بدون اذان، پشت سرت یک صف به نماز می ایستند».

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی
مجله مجتبی با حکم‌های و دستورها

۱. تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۲، ص ۵۲

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.